

KORLÁTOK A SZABADSÁG FÖLDJÉN – PROHIBÍCIÓ AMERIKÁBAN I.

GONDOLA Csaba
PhD-hallgató (DE ÁJK)

1. Bevezető

Idén ünnepelte századik évfordulóját az Amerikai Egyesült Államok XVIII. alkotmánymódosítása, köznapi nevén a prohibíció (az angol nyelvben: *Prohibition*), azaz a szesztilalmat alkotmányos szintre emelő kiegészítés. Ennek a centenáriumnak az apropóján a jelen írás az egyesült államokbeli alkoholfogyasztásra vonatkozó jogszabályi és jogtörténeti keretek ismertetésére vállalkozik. Az alábbiakban bemutatjuk a tilalomhoz elvezető jogtörténeti előzményeket és társadalmi folyamatokat, majd magát az alkotmánykiegészítést és az annak implementálására megalkotott törvényeket, továbbá az ezekhez kapcsolódó legfontosabb bírósági esetjogot. Amint azt látni fogjuk, a száz évvel ezelőtt bevezetett tilalom nagymértékben támaszkodik olyan erkölcsi, morális, illetve vallási alapokra, amelyek jelenleg is mélyen áthatják az amerikai társadalom jelentős, elsősorban vidéki, kisvárosi részét. Az angolszász puritán gondolkodásban ugyanis már többszáz éves hagyománya van az alkoholelленességnek, illetve az egyéb bódító szerekkel kapcsolatos elutasításnak. Ennek megfelelően elkerülhetetlennek mutatkozik, hogy az alapvetően jogi természetű írás kiemelt figyelmet fordítson az amerikai lelkület ismerveire is, különösen amiatt, hogy a pusztá, száraz jogszabályi környezet nem adhat elégséges választ a prohibíció legfontosabb kérdéseire. Helyenként a jogász szemüveget félretéve is színesítjük az írást, azonban ezt sem öncéllal, hanem a történeti komplexitás megteremtésének jegyében tesszük. A dolgozat megírásában és a szesztilalom kapcsán felmerülő megannyi kérdésnek a megválaszolásában jelentős mértékben támaszkodunk korabeli jogi tanulmányokra és tudósításokra.

Célunk, hogy a közeljövőben hasonló jelleggel több olyan területet is bemutassunk, amelyek esetében már a fejlett nyugati világban megszokott korlátozásokhoz is, az egyéni szabadságokra épülő amerikai jogi kultúrához és gondolkodáshoz képest pedig különösen szokatlan mértékű és természetű tilalmakat fedezhetünk fel. A cikksorozat-ként megjelentetni tervezett írások első része tehát az alkoholfogyasztásra vonatkozó jogszabályi korlátok kialakulásával, illetve magával a prohibícióval és annak közjogi,

valamint kulturális következményeivel foglalkozik. Az ezt követően megjelentetni tervezett írás az 1933. és 1984. közötti éveket öleli fel és bemutatja, hogy a szesztilalom visszavonását követő évtizedek eseményei hogyan vezettek el az egységes, 21 éves alkoholfogyasztási korlátozás föderális szintű bevezetéséhez. Az írás bemutatja továbbá, hogy a jelenkorban milyen törvényi korlátok érvényesülnek az amerikai alkoholfogyasztási szokásokra. A tervek szerint a további írások a kannabisz-termékek, illetve a dohánytermékek és az e-cigaretták amerikai szabályozási jellegzetességeit mutatják majd be.

2. Történeti előzmények

A proibíció lényegének, az ebből következő modernkori szabályozásnak, és a jelenkorban is fennálló társadalmi disszenzusnak a megértése érdekében szükségszerűnek mutatkozik nagy vonalakban kitérni azokra a szociális, politikai, illetve esztétikai folyamatokra, amelyek meghatározó befolyást gyakoroltak mind az amerikai jogi gondolkodásra, mind pedig az amerikai közélet formálódására. Európában, azon belül is elsősorban a korabeli Angliában már Észak-Amerika gyarmatosítását megelőzően is számos olyan rendelkezés született, amely az alkoholos italok előállítását, kereskedelmét, valamint fogyasztását kívánta korlátok közé szorítani. London városa már 1553-ban átfogó, csapszékekre vonatkozó rendeletet fogadott el, 1556-ban pedig az ír parlament tette engedélykötelessé a lepárlóüzemek működését.¹ Angliában 1571-ben egy bíróság határozatban mondta ki, hogy

„ha egy részeg személy egy másikat megöl, büntettnek minősül, amiért akasztás jár, mindazonáltal ha részegsége ideje alatt hanyagsággal oly módon ölt, hogy mind belátási képessége, mind pedig emlékezete hiányzott; amennyiben ezen hanyagsága saját cselekedetének vagy ostobaságának volt következménye, és ezt elkerülhette volna, a büntetés alól nem mentesülhet.”²

1606-ban az angol parlament kísérletet tett a „részegség utálatos és gonosz bűnének elfojtására”,³ 1609-ben pedig státutumot fogadott el, amely a „mértéktelen és szélsőségesen túlzó alkoholfogyasztás és részegség” büntetését rendelte el.⁴ A puritanizmus terjedésével rövid időn belül tovább erősödtek az alkoholelles hangok, ezzel együtt megsokszorozódtak a tavernák és kocsmák elleni fizikai támadások is. Ez a vallási ideológia azonban nem csupán az angol társadalom megreformálását tűzte zászlajára: híveit egyúttal a nemrégiben felfedezett területekre való kivándorlásra és egy új társadalmi megegyezésen alapuló állam létrehozására is buzdította.

¹ Samuel MOREWOOD: *Philosophical and Statistical History of the Inventions and Customs of Ancient and Modern Nations*. Dublin, Curry and Carson, 1838. 619.

² William SEARLE HOLDSWORTH: *A History of English Law*. Boston, Little, Brown, 1926. 441.

³ „The Act to Repress the Odious and Loathsome Sin of Drunkenness.” William David EVANS: *Collection of Statutes connected with the General Administration of the Law*. London, Sanders and Benning, 1832. 110.

⁴ John BICKERDYKE: *The Curiosities of Ale and Beer*. London, Spring Books, 1965. 115.

Az új kontinensre érkezők között az 1600-as évek első felére datálható az angolszász kultúrából származók arányának észrevehető növekedése, amely egyben a protestantizmus meglepedését és meghonosodását is jelentette.

„Délien Florida, északon Új-Skócia és a még szervezetlen, de már részben benépesült Vermont és Maine területe, nyugaton pedig egy indiánok lakta hatalmas (és a franciák számára igen kedves) vidék határolta azt a leendő országot, amelyet majd Amerikai Egyesült Államoknak fognak nevezni.”⁵

Az amerikai kontinens első angol telepesei természetesen ragaszkodtak saját kultúrájukhoz, vallásukhoz és életvitelükhöz, amelyet – bibliás emberként – az Újvilágban is igyekeztek megőrizni és érvényesíteni. Ennek megfelelően számos protestáns kolónia jött létre, amelyek szigorú szabályok és önmegtartóztatás mentén éltek mindennapjaikat.

1617-ben Virginia állam megalkotta a kontinens első úgynevezett ‘kék törvényét’,⁶ amely kötelezővé tette a telepesek számára az istentiszteleteken való részvételt, valamint feljogosította a polgárőrséget (*militia*) ennek betartására. Bár ezen előírások többsége – főként az alkotmányos alapjogok (pl. vallásszabadság) előtérbe kerülése miatt – fokozatosan kikopott az amerikai jogrendszerből, a szabályok egy része bizonyos helyeken továbbra is a mindennapok részét képezi.⁷ Boston városában, a protestantizmus újvilági fellegrárában, már a kezdetektől fogva, 1630-ban is felmerült az alkoholos italok fogyasztásának teljes tilalma. 1645-ben a Massachusettsi Általános Ügyek Bírósága megtiltotta a túlzott alkoholfogyasztást és a csapszékeken a fél óránál tovább tartó italozást.⁸ A fennmaradt írásos emlékek szerint Bostonban 1642-ben egy férfit börtönbüntetésre és kényszermunkára ítélték azért, mert bormámorosan pazarolta az idejét (*mispending his time*) és figyelmen kívül hagyta a közösségi és a magánéletre irányadó normákat.⁹ Nem sokkal később, 1657-ben szintén egy massachusettsi bíróság mondta ki illegálisnak a szeszesitalok árusítását. 1672-ben egy helyi rendelet megtiltotta, hogy a munkások bérét alkohollal fizessék meg. A tilalom rövid időn belül munkássztrájkba torkollott. Három évre rá az állam kormányzója létrehozott egy kü-

⁵ KÉPES György: *A tőkéletesebb unió: az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya*. [Jogtörténeti értekezések 30.] Budapest, Gondolat Kiadó, 2003. 14.

⁶ Másképpen: ‘vasárnapi törvények’. A ‘kék törvény’ a 17. századtól használt köznapias, gyakorta becsmérlő kifejezés a szigorú morális és vallási előírásokat tartalmazó normákra, illetve szokásokra. Ezek szerint tiltott volt a vasárnapi kereskedelem, az alkoholfogyasztás, vagy például a nemi élet gyakorlása.

⁷ Illinois 625 ILCS 5/5-106, 95. Fejezet 1/2, par. 5.: „No person may keep open, operate, or assist in keeping open or operating any established or additional place of business for the purpose of buying, selling, bartering, exchanging, or leasing for a period of 1 year or more, or offering for sale, barter, exchange, or lease for a period of 1 year or more, any motor vehicle, whether new or used, on the first day of the week, commonly called Sunday.” Texas államban vasárnaponként szintén tilos az autósza-lonokat nyitva tartani. További államok, illetve megyék tiltják az alkoholos termékek vasárnaponkénti forgalmazását.

⁸ Iain GATELY: *Drink: A Cultural History of Alcohol*. New York, Gotham Books, 2008. 151.

⁹ Gavin NATHAN: *Historic Taverns of Boston: 370 Years of Tavern History in One Definitive Guide*. Lincoln, NE, IUniverse, Inc., 2006. 10.

lön tisztséget (*tithingman*), amely az alkohollal kapcsolatos otthoni bántalmazásokkal szemben nyújtott védelmet.¹⁰

Az alkoholelленesség azonban Massachusetts államon kívül is jelen volt a kialakulóban lévő amerikai társadalomban. A 18. század végén és a 19. század elején sorra jelentek meg olyan csoportok, véleményformálók, illetve helyi politikusok, akik a lehető legszélesebb tilalom mellett kampányoltak. A kirobbanó függetlenségi háború szintén jelentős, a mai napig érezhető hatással volt az amerikai italfogyasztási szokásokra. Erre az időszakra tehető ugyanis a *whiskey* széles körben való elterjedése: az Appalache hegység nyugati oldalán termesztett rozs és kukorica kiváló alapanyagként szolgált egy saját, ‘amerikai szeszestital’ előállításához, melynek következtében jelentős mértékben megcsappant a kereslet az európai, illetve a karibi térségből származó (elsősorban rum) alkoholos termékek iránt. A hirtelen megnövekedett kínálatra és keresletre az újonnan (1789-ben) megalakult szövetségi kormányzat is gyorsan reagált: a Kongresszus az 1791. január 27-én elfogadott jövedékiadó-törvénnyel („*Excise Whiskey Act*”) első ízben az alkoholos termékekre vetett ki belföldi adót, amely széleskörű tiltakozást, majd végül lázadást robbantott ki.¹¹ Maine állam 1851-ben vezetett be szokatlanul széleskörű korlátozásokat, melyek elsősorban a nagyszámú ír nemzetiségű polgár körében váltottak ki általános felháborodását. Végül 1855-ben egy halálos kimenetelű tüntetés árán törölték el az alkoholfogyasztásra vonatkozó szigorú tilalmakat.

Az ezt követő évtizedekben az informálisan működő csoportok fokozatosan szervezett keretek közé léptek, és sorra alakultak olyan, később közismertté vált alkoholelленes egyesületek, mint a *Woman’s New York State Temperance Society*, az *American Association for the Study and Cure of Inebriety*, a *Woman’s Christian Temperance Union*, vagy az *Ohio Anti-Saloon League*, amely a létrejöttét követő második évben, 1895-ben az *Anti-Saloon League of America* nevet vette fel. Emellett – *Prohibition Party* névvel – külön politikai párt is alakult az alkoholelленes ügy előmozdítása érdekében, amely egyben a leghosszabb ideje működő úgynevezett ‘harmadik párt’ az Amerikai Egyesült Államokban.¹² Ahogyan az egy évszázaddal később, a huszadik század második felében is jellemző volt, a szigorításpártiak táborát többségében nők alkották. Az alkoholfogyasztás elleni küzdelem tehát egyben a női emancipáció eszközévé is vált, mivel az egyre befolyásosabb szervezeteiken keresztül választójog nélkül is közvetlenül alakíthatták a közéleti és politikai folyamatokat.¹³

E korai lobbicsoportok működésük első évtizedeiben jellemzően az oktatás és a helyi szabályozás területein értek el jelentősebb sikereket, azonban rövidesen az állami (azaz tagállami, de még nem szövetségi) szintű törvényhozó fórumokat is bevették: 1881-ben elsőként Kansas államban vezettek be teljes alkoholtilalmat. Ezt követően

¹⁰ Részletesebben ld. Austin GREGORY: *Perspectives on the History of Psychoactive Substance Use*. Rockville, MD, National Institute on Drug Abuse, 1979.

¹¹ Az 1791 és 1794 között tartó lázadás ‘Whiskey-lázadás’ néven vonult be a világtörténelembe.

¹² A Prohibition Party 1872 óta minden évben állított elnökjelöltet, azonban a szebb napokat is látott ‘harmadik párt’ valójában hosszú évtizedek óta semmilyen jelentős politikai tisztséget nem tudott megszerezni.

¹³ Az Egyesült Államokban 1920-ban lépett hatályba az Alkotmány XIX. kiegészítése, amely megtiltotta az általános választójog nemi alapon való korlátozását.

rövid időn belül államok sora – elsősorban a Biblia Öv (*Bible Belt*) konzervatív, evangéliumi protestáns államai – vezetett be hasonló korlátozásokat,¹⁴ ezzel megágyazva egy későbbi átfogó, föderális szintű szabályozásnak.

3. A kezdeti lépésektől az alkotmánymódosításig

A 19–20. század fordulója környékén az amerikai állampolgárokból és döntéshozókban még élénken éltek a nem egészen négy évtizeddel korábban véres polgárháborút kirobbantó eszmei különbségek. A történelmi léptékben mérve igen fiatal Egyesült Államok központi kormányzatának – az Alkotmány adta keretek között való – jogharmonizációra való törekvése egyben az ország további egységesítésének eszközévé is vált, amely szándékkal éles ellentétben állt a mindinkább partikuláris tagállami szabályozási környezet. A szeszesitalokra vonatkozóan ez az ellentétes irányú jogalkotási folyamat további bonyodalmakhoz vezetett. A föderális szintű jogszabályok elfogadását megelőzően ugyanis a szeszes italok államközi kereskedelme felett vajmi kevés befolyást gyakorolhattak a tagállamok. A Kongresszus ezirányú jogalkotása hiányában ugyanis a bódító szeszesitalok belföldi szállításának szabályozása nem került át a tagállamok hatáskörébe, így azok nem is akadályozhatták meg ezek behozatalát, árusítását, vagy elosztását azelőtt, hogy a termék el ne veszítette volna államközi jellegét, egyben eredeti csomagolását.¹⁵ Ez többek között abból a *Leisy v. Hardin*¹⁶ ügyből is következett, amelyben a Legfelső Bíróság kimondta, hogy alkotmányellenes, így érvénytelen minden olyan tagállami jogi aktus, amely sérti az Alkotmány azon szakaszát, amely a Kongresszus számára biztosítja a kereskedelem szabályozásának hatáskörét.¹⁷ Ennek megfelelően a tagállamok kongresszusi felhatalmazás hiányában nem tilthatták meg a szeszesitalok behozatalát, illetve kereskedelmét.

Ezen paththelyzet feloldására tett első szabályozási kísérlet eredményeképpen született meg 1890-ben a mai napig hatályos Wilson-törvény, más néven az ‘Eredeti Csomagolás Törvény’. A törvény – eredeti szándékai szerint – közvetett módon nagyobb mozgásteret biztosított volna a tagállamoknak a szeszesitalok behozatalának szabályozását illetően, ugyanis a jogszabály rendelkezései értelmében lehetővé vált volna számukra, hogy saját területükön belül korlátozzák az ilyen termékek árusítását, illetve forgalmazását. Mindemellett a Wilson-törvény sem ruházta fel az államokat azzal

¹⁴ A teljesség igénye nélkül: 1907: Georgia és Oklahoma; 1908: Mississippi és North Carolina; 1909: Tennessee; 1914: Arizona, Colorado, Oregon, Virginia és Washington államok.

¹⁵ John K. GRAVES: The Reed ‘Bone-Dry’ Amendment. *Virginia Law Review*, vol. 4., no. 8. (1917) 635.

¹⁶ *Leisy v. Hardin*, 135 U.S. 100 (1890), *Leisy v. Hardin*, No. 1459, April 28, 1890, 135 U.S. 100. <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/135/100/>

¹⁷ Alkotmány I. cikk 8. pont: A Kongresszus hatalmában áll adókat, vámokat, illetékeket és járulékokat kivetni, valamint behajtani annak érdekében, hogy az Egyesült Államok adósságait kifizethesse, valamint gondoskodhasson az ország védelméről és általános jólétéről, de a vámoknak, illetékeknek és járulékoknak az Egyesült Államok egészében egységesnek kell lenniük: [...] szabályozni az idegen nemzetekkel, az egyes tagállamok között és az indián törzsekkel folytatott kereskedelmet. Ld. BÓDY PÁL – URBÁN Aladár (szerk.): *Szöveggyűjtemény az Amerikai Egyesült Államok történetéhez*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus, 2001. 479–495.

a jogosítvánnyal, hogy megtiltsák az alkoholos italok behozatalát, illetve azoknak a címzettekhez (*consignee*) való elszállítását. Ennek megfelelően a tagállami hatóságok mindaddig nem is vizsgálhatták át az alkoholt tartalmazó szállítmányokat, ameddig azok nem érkeztek meg az állam területén lévő címzethez, és a címzett nem vette azokat jogszerűen birtokába.

A teljes szabályozási hatáskörrel kapcsolatos kezdeti tagállami illúziót rövid időn belül maga a Legfelső Bíróság oszlatta el.¹⁸ A *Rhodes v. Iowa* ügyben¹⁹ a testület ugyanis megvizsgálta Iowa állam azon rendeletét, amely 100 dolláros büntetést rendelt kiszabni azokra a személyekre és fuvarozókra, akik állami engedély nélkül szállítottak alkoholos termékeket az állam területén keresztül. A bíróság azonban megállapította, hogy az államok közötti kereskedelem hatálya alá tartozó áruszállítást tagállami rendelkezés ilyen módon nem korlátozhat. A Legfelső Bíróság másik, elvi jelentőségű döntésében²⁰ is kimondta, hogy jogszerűtlen Kentucky állam azon szabályozása, mely szerint bűncselekményt követ el az, aki alkoholista (*inebriate*) személyt szeszes itallal ellát, szeszes italt számára átad vagy elad. Mivel a tilalom általános jelleggel más tagállamban bejegyzett kereskedőkre is érvényes volt, az szintúgy ellentétben állt az államok közötti kereskedelemnek az Alkotmány V. cikkében lefektetett alapelveivel.

A növekvő elégedetlenség, a fokozatos tagállami szigorítások és az egyre hangosabb prohibíciós lobbis azonban további lépések megtételére készítette a választók kegyeiért sorba álló politikusokat. Ennek megfelelően a Kongresszus 1913-ban – Taft elnök alkotmányellenességre alapozott vétője ellenére²¹ – elfogadta az úgynevezett Webb-Kenyon törvényt,²² amelynek deklarált célja volt, hogy a tagállamok további, egyértelmű jogosítványokat kapjanak az alkoholfogyasztás elleni küzdelemhez.²³ A törvény megtiltotta ugyanis a szeszesitaloknak a ‘száraz’ államokba való bevitelét, illetve importálását. A jogszabály hatálya azokra az alkoholos termékekre terjedt ki, amelyek esetében a beszerzés, birtoklás, árusítás, vagy bármilyen egyéb felhasználás az adott tagállam belső szabályaival ellentétes módon történt. Továbbra is jogszerű volt tehát minden olyan egyéb tevékenység, amely nem tartozott e kategóriák hatálya alá.²⁴ A törvény nyelvezete egyértelműen meghatározta azokat a termékeket, amelyek a hatálya alá tartoztak, egyben kizárta annak az értelmezésnek a lehetőségét, mely szerint a

¹⁸ Lindsay ROGERS: Interstate Commerce in Intoxicating Liquors before the Webb-Kenyon Act. *Virginia Law Review*, vol. 4, no. 5. (1917) 353.

¹⁹ *Rhodes v. Iowa*, 170 U.S. 412 (1898); No. 21, May 9, 1898, 170 U.S. 412. <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/170/412/>

²⁰ *Adams Express Company v. Kentucky*, No. 144, May 24, 1909, 214 U.S. 218.

²¹ Taft elnök megítélése szerint a jogszabály feltétel nélküli jogosítványokat delegál a tagállamok részére, amely ellentétes az Alkotmány vonatkozó rendelkezéseivel.

²² The Webb-Kenyon Act of March 1, 1913, c. 90, 37 Stat. 699.

²³ A törvényről született korabeli jogi elemzéseket ld. Samuel P. ORTH: Webb-Kenyon Law Decision. *Cornell Law Review*, vol. 2. (1917) 283–298.; Lindsay ROGERS: The Webb-Kenyon Decision. *Virginia Law Review*, vol. 4., no. 7. (1917) 558–570.

²⁴ Ld. *Clark Distilling Company v. Western Maryland Railway Co.*, 1917.

föderális szintű tilalom alkalmazhatósága bármilyen mértékben is a tagállamok által alkotott belső normák tartalmától függene.²⁵

A Legfelső Bíróság több ízben is megerősítette a törvény alkotmányosságát mindannyiszor azon az alapon, hogy kizárólag a Kongresszus hatáskörében áll a tagállamok közötti kereskedelem feltételeinek meghatározása, illetve annak eldöntése, hogy milyen cselekmény minősül jogellenesnek. Következésképpen szintén a Kongresszus jogosult annak eldöntésére, hogy mely esetkörök minősülnek tagállamok közötti kereskedelemnek, és mely esetek tartoznak a tagállami szabályozás hatálya alá.²⁶ A Webb-Kenyon törvényre, valamint az ahhoz kapcsolódó esetjogra egyebekben még 2005-ben is hivatkozott a Legfelső Bíróság, amikor is a Michigan és New York államok alkoholimportjára vonatkozó szabályokat vizsgálta felül.²⁷

Az első világháború kirobbanása további löketet adott a „szárazok”, azaz a tilalompártiak ügyének. Az Európába juttatott segélyek, illetve a katonaság élelmezését szolgáló alapvető élelmiszerek előteremtése érdekében egyre kevesebb gabona állt az állam rendelkezésére, következésképpen alkohol előállítására is. Mindemellett a háborús hangulat eluralkodásával alkalom nyílt a nagyarányú német származású lakosság büntetésére is, mivel a német közösségek egy jelentős része a középnyugati területeken telepedett le, ahol elsősorban mezőgazdasági tevékenységet végeztek.

4. Szesztilalom; az Alkotmány XVIII. kiegészítése és a Volstead-törvény

A fentebb ismertetett történelmi, szociális és közjogi folyamatok vezettek el odáig, hogy a prohibíció-párti hangok végleg felülkerekedjenek, és ügyüknek történelmi jelentőségű diadalt szerezzenek. A társadalmi elvárásoknak, valamint a tagállami prohibíciós trendnek megfelelően a washingtoni honatyák is a tilalom mellett döntöttek: 1917. augusztus 1-jén a Kongresszus 65. ülészakájában²⁸ a Szenátus elfogadott egy határozatot, amely a későbbi alkotmánymódosítás szövegét is tartalmazta. A kétpárti (*bipartisan*) határozatot 65 szenátor támogatta és mindösszesen 20 szavazott ellene. Ugyanennek az évnek a decemberében a Képviselőház a módosított javaslatot 282-128 arányban fogadta el.

A XVIII. kiegészítés, vagyis a prohibíciós alkotmánymódosítás a következő rendelkezéseket tartalmazta:

1. § E cikkely ratifikálása után egy évvel az Egyesült Államokban és a fennhatósága alá eső területeken a szesz italok gyártása, árusítása vagy szállítása,

²⁵ GRAVES i. m. 642.

²⁶ R.R.N.: The Present Status of the Webb-Kenyon Act. *St. Louis Law Review*, iss. 56., 1915. https://openscholarship.wustl.edu/law_lawreview/vol1/iss1/6

²⁷ Granholm v. Heald, No. 03–1116. May 16, 2005.

²⁸ 1917 és 1919 között, Woodrow Wilson elnöksége alatt a Szenátusban demokrata, míg a Képviselőházban republikánus többség volt. Ez utóbbiban azonban a demokraták, a progresszívek és egy szocialista képviselő eseti koalíciója legendó szavazatot biztosított a többséghez..

az országba való behozatala vagy onnan történő kivitele fogyasztási célból tilos.

2. § A Kongresszusnak és az egyes államoknak egyaránt hatalmában áll ezt a cikkelyt megfelelő törvények útján érvényre juttatni.

3. § Ez a cikkely nem lép életbe, amennyiben az Alkotmány előírásainak megfelelően az államok törvényhozása alkotmánykiegészítésként nem ratifikálta azt legkésőbb hét évvel az után, hogy azt a Kongresszus az államoknak benyújtotta.²⁹

A fentebbi feltételek teljesülésére, illetve az Alkotmány V. cikke által megkívánt számú tagállami ratifikációra³⁰ 1919. január 16-án került sor, amikor is Wyoming törvényhozó testülete 36. államként³¹ megerősítette a XVIII. kiegészítést. Pár nappal később, január 29-én Robert Lansing külügyminiszter is kihirdette az alkotmánymódosításhoz szükséges feltételek teljesülését.

„A kongresszusban a javaslat elfogadása kétharmad szótöbbséghez volt kötve, az egyes államok országgyűléseiben azonban egyszerű szótöbbség is elegendő lett volna a ratifikáláshoz. Ezzel szemben az egyes államok országgyűlései átlagban még jelentékenyebb szótöbbséggel foglaltak a javaslat mellett állást, mint a washingtoni kongresszus, sőt számos állam országgyűléseinek egyik házában sem adatott le egyetlen szavazat sem a ratifikálás ellen.”³²

A soron következő két évben végül a legtöbb tagállam ratifikálta az alkotmánykiegészítést, azonban Connecticut és Rhode Island³³ államok tüntetőleg megtagadták annak megerősítését.³⁴

²⁹ BÓDY–URBÁN i. m. 479–495.

³⁰ Az Alkotmány V. cikke alapján az alkotmánymódosítást az államok háromnegyed részének törvényhozó testülete, illetve az államok háromnegyed részének gyűlése is meg kell, hogy erősítse aszerint, hogy a Kongresszus a megerősítésnek melyik módját javasolta. Tekintettel arra, hogy a prohibíció megerősítésekor az Egyesült Államoknak 48 tagállama volt, 36 tagállami ratifikáció szükségeltetett a módosítás hatálybalépéséhez.

³¹ Mississippi, Virginia, Kentucky, North Dakota, South Carolina, Maryland, Montana, Texas, Delaware, South Dakota, Massachusetts, Arizona, Georgia, Louisiana, Florida, Michigan, Ohio, Oklahoma, Idaho, Maine, West Virginia, California, Tennessee, Washington, Arkansas, Kansas, Alabama, Colorado, Iowa, New Hampshire, Oregon, Nebraska, North Carolina, Utah, Missouri, Wyoming.

³² FELLNER Vilmos: Az amerikai szesztilalom. *Magyar Szemle*, 1930/7. 236.

³³ Rhode Island állam esetében már-már alkotmányos szokásról is beszélhetünk: az állam az Alkotmányt csak 1790 májusában, több mint egy évvel annak hatálybalépését követően volt hajlandó ratifikálni. Az állam szintén megtagadta a XVI. kiegészítés ratifikálását. Rhode Island nem kevesebb, mint 101 évet várt a XVII. kiegészítés ratifikálásával is. A módosítás még 1913-ban lépett hatályba, az állam törvényhozó testülete azonban csak 2013-ben tűzte napirendjére a kérdést és további egy év múlva fogadta azt el.

³⁴ Részletesebben ld. Henry S. COHN – Ethan DAVIS: *Stopping the Wind that Blows and the Rivers that Run: Connecticut and Rhode Island Reject the Prohibition Amendment June 11, 2009*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1418009

Nem érdemes elsiklani afelett sem, hogy maga az alkotmánykiegészítés ténye milyen rendkívüli jelentőséggel bír az amerikai közjogi rendszerben, tekintettel arra, hogy ezidáig mindösszesen 27 kiegészítésre került sor, legutóbb közel 30 éve, 1992-ben. Az amerikai alkotmány integritásának, illetve sérthetetlenségének elemzése, valamint az ezen princípiumokhoz kapcsolódó jogbölcseleti kérdések boncolgatása messze meghaladja a jelen dolgozat vizsgálódási kereteit, mindazonáltal kiemelendő, hogy az Egyesült Államok Alkotmánya alapvetően két részre osztható fel: áll egyrészt a törzsszövegből (preambulum és az első hét cikkely), valamint a kiegészítésekből. A törzsszöveg merev, a kormányzás, a hatalomgyakorlás, valamint az alkotmányozásra vonatkozó legalapvetőbb rendelkezéseket fogja össze, így nem módosítható, azt megváltoztatni legfeljebb – igen valószínűtlen módon – egy teljesen új alkotmány elfogadásával lehetséges. Az Alkotmány ezen rugalmatlanságát hivatott kiegyensúlyozni a kiegészítés intézménye, amely lehetővé teszi, hogy a normaszöveg – igen szigorú korlátok mellett és kivételes esetekben – igazodhasson a történelem folyamatos változásához. A kiegészítések hatálybalépésüktől kezdődően az Alkotmány szerves részét képezik, azok ugyanolyan alkotmányos erővel bírnak, mint a törzsszöveg.³⁵

A rövid, nagyrészt eljárásai rendelkezéseket tartalmazó XVIII. kiegészítés egyszerűsége ellenére számos egyedi tulajdonsággal is bír. Ez volt ugyanis az első olyan kiegészítés, amely jogvesztő határidőt kapcsolt saját maga hatálybalépéséhez. Szintén az első – és mindezidáig az egyetlen – olyan alkotmánymódosítás, amely nem polgári szabadságjogot, illetve beavatkozással, korlátozással szembeni immunitást garantál, hanem éppen azzal ellentétben, tilalmat állít fel.³⁶ Első, és egyetlen olyan kiegészítés továbbá, amelyet a Kongresszus valaha is visszavont az Amerikai Egyesült Államok Alkotmányának több mint 230 éves története alatt.³⁷ A XVIII. kiegészítés az első olyan alkotmánymódosítás, és egyelőre az egyetlen is, amely a Kongresszus mellett az egyes államok számára is konkrét hatáskört delegál a rendelkezések érvényre juttatása terén.³⁸ Ennek a kivételesnek tekinthető alkotmányos fordulatnak a beiktatása ellenére – mint azt a későbbiekben látni fogjuk – a XVIII. kiegészítés érvényre juttatását szolgáló föderális szintű törvény aligha hagyott érdemi mozgásteret a tagállami, illetve helyi szintű szabályozásnak.

A kiegészítés szövegezése – elsősorban annak, illetve a kapcsolódó törvénynek a hatálybalépése előtt – széles körben okozott fejtörést mind a jogalkalmazók, mind pedig a jogkövető állampolgárok számára. Az ugyanis a Képviselőház módosító indítványa nyomán tiltotta a szeszes italok fogyasztási céllal való gyártását, árusítását, szállítását,

³⁵ Ld. részletesebben: TóTH Zoltán József: Az Egyesült Államok alkotmányának kartális és történeti jellege. *Polgári Szemle*, 13. évf., 2017/4–6. 233.; KÉPES i. m. 63–64.

³⁶ Vö. különösen az Alkotmány első 10 módosítása, az úgynevezett Bill of Rights.

³⁷ Egyes rendelkezések hatályon kívül helyezésére természetesen több esetben is sor került, de kifejezett visszavonásra nem. Ld. többek között a XIV. kiegészítés 2. pontja hatályon kívül helyezte az I. cikk 2. pontjának egyes fordulatait, illetve a XVII. kiegészítés 1. pontja az I. cikk 3. pontjának egyes rendelkezéseit.

³⁸ Egyebekben a bevett fordulat a következőképpen néz ki: „A kongresszusnak hatalmában áll e cikkely rendelkezéseit megfelelő törvények útján érvényre juttatni.” Ld. pl. XIII., XIV., XV., XVI., XIX., XXIV. kiegészítések.

illetve azok behozatalát és kivitelét, explicit módon azonban nem tiltotta azok fogyasztását vagy tárolását. Mint ahogyan az a szövegből is kiténik, a szeszes italok fogalomköre sem került megnyugtatóan rendezésre. További bonyodalmat okozott, hogy a kiegészítést támogató honatyák egy része – mint később kiderült – a szavazáskor abban a téves feltevésben volt, hogy a prohibíció kizárólag a tömény égetett szeszesitalokat érinti majd, de például a sör vagy a bor kívül esik a szabályozás hatályán.³⁹

A XVIII. kiegészítésben foglalt rendelkezések konkretizálása, illetve annak általános céljai megvalósítása érdekében a Kongresszus rövid időn belül előterjesztette a 2. § szerinti jogszabályt, az úgynevezett Volstead-törvényt (41 Stat. 305 [1919]). A jogszabály közkeletűen annak a prohibíciópárti képviselőként számontartott Andrew Volstead republikánus honatyának a nevét viseli, aki ez időben a Képviselőház Igazságügyi Bizottságának volt a befolyásos elnöke. A szöveget azonban javarészt az amerikai *Anti-Saloon League* nem kevésbé közismert vezetője, Wayne Wheeler írta. Az előterjesztés azt, az egyébként 1917-ben, a háborúra tekintettel elfogadott időlegesen korlátozó törvényt (*Wartime Prohibition Act*) kívánta módosítani, amely a készletfelhalmozás érdekében megtiltotta a gabonafélék lepárlását. A tervezetben foglalt szigorú szabályokkal maga Woodrow Wilson elnök sem értett egyet, így alkotmányossági kétségekre és morális fenntartásokra alapozva meg is vétőzte azt. Ennek ellenére a törvényt a Képviselőház a vétő kézhezvételétől számított mindössze két órán belül elfogadta. Másnap, 1919. október 28-án a Szenátus is nagy többséggel, 65-20 arányban a törvény elfogadása mellett döntött.

A Volstead-törvény a preambulumban hármas célt határozott meg: egyrészt, hogy átfogó tilalmat állítson a szeszesitalokra vonatkozóan, másrészt, hogy szabályozza ezeknek a fogyasztáson kívüli céllal történő előállítását, termelését, használatát, valamint eladását, ezáltal biztosítva a megfelelő mennyiségű alkohol katonai, illetve orvosi célú utánpótlását, harmadrészt pedig, hogy lehetővé tegye az alkohol tudományos kutatásokban való felhasználását, többek között üzemanyag előállítása végett. A törvény a lehető legtágabb értelmezés mentén (*liberally construed*), általános jelleggel tilalmazta a bódultságot okozó szeszesitalok használatát, gyártását, szállítását, behozatalát, kivitelét, valamint forgalmazását. A törvény szeszesitalok alatt elnevezéstől, gyógyhatástól, szabadalomtól függetlenül bármilyen alkoholt, brandyt, whiskey-t, rumot, gint, sört, ale-t, portert és bort, továbbá bármilyen szeszesített, mustozott, malátázott, vagy fermentált likórt, folyadékot és összetevőt értett, amely 0,5%-ban, vagy annál nagyobb mértékben tartalmazott alkoholt.

A törvény szigorúan tilalmazta az alkoholos termékek reklámozását, mi több, felhalmozta a hatóságokat az illegális alkohol megsemmisítésére, illetve a szállításukhoz használt eszközök, gépjárművek lefoglalására. A szabályanyag kivette a gyümölcslevek, a cider, illetve az ecet készítését az engedélyköteles tevékenységek köre alól, feltéve, hogy azokat kizárólag otthoni fogyasztásra állították elő és alkalmatlanok voltak bódultság okozására (*nonintoxicating*). A jogszabály nem definiálta, hogy mely termék alkalmas bódultság előidézésére, így ennek a gyakorlatban való megítélése az egyedi

³⁹ https://www.senate.gov/artandhistory/history/minute/Volstead_Act.htm

körülmények alapos mérlegelését kívánta meg.⁴⁰ A széleskörű tilalom mellett a törvény lehetővé tette bizonyos engedélyköteles tevékenységek folytatását is. Ennek ellenőrzésére a Pénzügyminisztérium által irányított Biztosi Hivatal felelt. További kivételt képeztek a szakrális és orvosi célra történő felhasználás esetei. Formalizált, ingyenesen kiadható orvosi rendelvény birtokában (*Form 1403*) 10 naponta akár egy amerikai pint, azaz közel fél liter alkoholhoz is hozzá lehetett jutni. Az amerikai állampolgárok vélhetőleg még soha nem voltak annyira boldogtalanok, mint a prohibíció évtizedében, ugyanis éves szinten több tízezer ilyen orvosi receptet állítottak ki depresszióra és szorongásra hivatkozva.

Hasonlóan a XVIII. kiegészítéshez, a törvény azonban nem tiltotta kifejezetten a szeszesitalok fogyasztását. Továbbra is jogszerűen lehetett alkoholt tárolni, amennyiben azt az állampolgár az otthonában, kizárólag magáncélra használta és bizonyítani is tudta, hogy a prohibíció életbelépése előtt jutott annak birtokába. Szintén lehetséges volt alkohollal kínálni a magánlakásba érkező vendégeket. Költözés esetén a már meglevő készletet is magával vihetette annak tulajdonosa.

A jogszabály betarthatatlanságának és kijátszhatóságának további szemléletes példáját mutatja a kaliforniai bortermelők rövid időn belül piacra dobott terméke is. A pár kilogrammnyi, otthoni körülmények között is fermentálható szőlősűrítményt tartalmazó dobozokra a termelők a következő figyelmeztetést írták rá: „A szőlőkockát semmiképpen se hagyjuk vízzel felöntve 21 napnál tovább kint a melegen, mert megerjed”.

A XVIII. kiegészítés megfelelő számú ratifikálását követően egy évvel, 1920. január 16-án mind a kiegészítés, mind pedig a Volstead-törvény hatályba lépett. A következtelenségek miatt a különböző szintű bíróságok számos egymással is ellentétes döntést hoztak, így sem konzekvens joggyakorlat, sem pedig jogegység nem valósulhatott meg. Mindezek fényében korántsem meglepő, hogy a két norma hamarosan a Legfelső Bíróság látóterébe került. A testület első ízben 1920. június 7-i ülésszert határozatában dönthetett a XVIII. kiegészítés alkotmánnyal való összhangjáról.⁴¹ A ‘Nemzeti Prohibíciós Ügyek’ néven ismert hét, egymással megegyező, illetve nagyban hasonló tényállást a bíróság egyesített ügyként tárgyalta tovább.⁴²

A kérelmezők a vitatott jogszabályokat minden lehetséges fronton megtámadták. Több kérdés irányult a normák megfelelő legitimitására, azok szükségességének kérdésére, eljárási, technikai kérdésekre, a rendelkezések Alkotmánnyal való összhangjára. A Legfelső Bíróság megállapította, hogy a két kamara 2/3-os támogató szavazati arányát figyelembe véve a szükségesség kérdése nem tekinthető relevánsnak, valamint hogy a jogszabályok minden eljárási szabálynak megfelelően kerültek elfogadásra. Lefektette továbbá, hogy a XVIII. kiegészítés hatálybalépésével az Alkotmány szerves részévé vált, ezáltal ugyanolyan kötőereje van, mint a dokumentum bármely másik

⁴⁰ Ld. II. Fejezet 1–37. pontok.

⁴¹ U.S. Supreme Court, National Prohibition Cases, 253 U.S. 350 (1920), No. 29, 30, Original, and No. 696, 762, 788, 794, 837, June 7, 1920.

⁴² No. 29, State of Rhode Island v. A. Mitchell Palmer; No. 30, State of New Jersey v. A. Mitchell Palmer; No. 696. George C. Dempsey v. Thomas J. Boynton; No. 752. Kentucky Distilleries & Warehouse Company v. W. V. Gregory; No. 788. Christian Feigenspan v. Joseph L. Bodine; No. 794. Hiram A. Sawyer v. Manitowoc Products Company; No. 837. St. Louis Brewing Association v. George H. Moore.

passzusának. A testület szintén kimondta, hogy a XVIII. kiegészítés rendelkezései az Egyesült Államok teljes területén érvényesek, illetve, hogy azok valamennyi jogalkotó testületet, bíróságot, hatóságot és magánembert egyaránt kötnek. Ezzel együtt, saját erejénél fogva érvénytelenít minden önmagával ellentétes jogalkotási aktust, ideértve a Kongresszus vagy a tagállami törvényhozó testületek normáit. A bíróság érvelése szerint a rendelkezéseknek a Kongresszus és a tagállamok általi együttes érvényre juttatásáról szóló 2. paragrafus sem a Kongresszust, sem pedig a tagállamokat nem jogosítja fel arra, hogy felszámolják vagy akadályoztassák a prohibíciós szabályokat. Az együtteség jelen esetben a közös hatáskört (*joint power*) sem jelentheti, mivel a kiegészítés által a Kongresszusra ruházott hatáskör bár nem kizárólagos, területiális szempontból mégis együtt értelmezendő az 1. paragrafus rendelkezéseivel, amely szükségszerűen kizárja, hogy a rendelkezés érvényesülése tagállami cselekedettől vagy mulasztástól függjön. A Legfelső Bíróság tehát egyértelműen kiállt a kiegészítés alkotmányossága mellett.

Az 1921-es *Dillon v. Gloss* ügyben a kérelmezők további alkotmányossági kérdéseket vetettek fel.⁴³ A döntés több fontos megállapítást is tett a XVIII. kiegészítés kapcsán. Világossá tette egyrészt, hogy az alkotmánykiegészítés hatálybalépése 1919. január 16-án történt meg, amikor is összegyűlt az ahhoz szükséges tagállami ratifikációk minimális száma, nem pedig a kérelmező által vélelmezett miniszteri kihirdetés napján, 2019. január 29-én. Megállapította továbbá, hogy nem alkotmányellenes a XVIII. kiegészítés azon kitétele, amely a hatálybalépéshez bizonyos időkorlátot határoz meg, tekintettel arra, hogy az Alkotmány V. cikkének szövegezése elvárja a tagállami megerősítést, ha máskor nem, legkésőbb a javaslat benyújtását követő észszerű időn belül. Következésképpen a Kongresszusnak lehetőségében áll, hogy észszerű határidőhöz kösse a ratifikációt, a vizsgált kiegészítésben kikötött hét év pedig ilyennek minősül.

A Legfelső Bíróságnak a következő években többször is lehetősége nyílt arra, hogy kifejtse álláspontját a prohibíciós normák okozta bizonytalanságokkal kapcsolatban. 1925-ben ismételten megerősítette a XVIII. kiegészítés alkotmányosságát, amikor lefektette, hogy a hatóságok akár házkutatási parancs hiányában is átvizsgálhatnak egyes gépjárműveket vagy helyiségeket, amennyiben megalapozottan feltételezhető, hogy a gyanúsított megszegte a prohibíciós rendelkezéseket.⁴⁴ A bíróság döntése értelmében az ilyen esetekben a gyanúsított nem hivatkozhat alappal a IV. kiegészítés biztosította jogaira.⁴⁵ A kiegészítés nemzetközi közjoggal való összeférésének egyik bírói vizsgálatakor megállapításra került, hogy a szállítási tilalom az amerikai felségvizekre is kiterjed, tekintet nélkül a hajó nemzetiségére. A bíróság emellett azt is kimondta, hogy a fogyasztási célú alkoholos termékek szállítása valamennyi amerikai felségjelű hajón

⁴³ *Dillon v. Gloss*, 256 U.S. 368, (1921), No. 251, May 16, 1921.

⁴⁴ *Carroll v. United States* 267 U.S. 132 (1925), *Carroll v. United States* No. 15, March 2, 1925.

⁴⁵ IV. kiegészítés (1791): Az emberek jogát személyük, házuk, okmányaik és tulajdonuk biztonságához, valamint megalapozatlan házkutatások és lefoglalások elleni védelmét nem lehet megsérteni; ilyen parancsokat csak alapos indokkal, esküvel vagy fogadalommal alátámasztott ügyben lehet kibocsátani, és részletesen meg kell jelölni a házkutatás helyét és a lefoglalandó dolgot, illetve a letartóztatandó személyt. Ld. BÓDY i. m. 479–495.

tilos – akár amerikai felségterületen kívül, nemzetközi vizeken is –, mivel maguk a hajók az Amerikai Egyesült Államok joghatósága alá tartoznak.⁴⁶

A jogszabályi rendelkezések megfelelő érvényesítése érdekében hamarosan valamennyi tagállam elfogadta, illetve módosította a saját prohibíciós törvényét. Ezek közül Nevada állam törvénye később alkotmányellenesnek bizonyult, mivel az a Volstead-törvényhez képest is jóval szigorúbb módon, bódító hatásra tekintet nélkül tiltotta volna be a malátázott vagy főzött (*brewed*) italokat (úgynevezett „csontszáraz törvény”).⁴⁷ Az Ex Parte Mantell and Raigen ügyben a nevadai Legfelső Bíróság erre tekintettel megállapította a jogszabály érvénytelenségét.⁴⁸ Többek között New York és Wisconsin államok később visszavonták saját törvényeiket, ami azonban nem volt érdemi hatással a jogszabályi környezetre, mivel a XVIII. kiegészítés, illetve a Volstead-törvény továbbra is az Egyesült Államok egész területén hatályban maradt. Az 1929-ben republikánus szorgalmazásra elfogadott úgynevezett Jones-törvény (*Increased Penalties Act*) a prohibíció megszegéséhez kötődő szabálysértéseket és vétségeket immáron büntettnek minősítette és akár hároméves szabadságvesztéssel is büntethette.

5. Társadalmi következmények

A XVIII. kiegészítés elfogadásával a prohibíció-pártiak – a számtalan következetlenség és ellentmondás ellenére – tagadhatatlanul óriási sikert értek el. Tették mindent abban az időszakban, amelyre a társadalomtudományok progresszív korszakként (*Progressive Era*) hivatkoznak, amikor is megerősödtek az egyéni szabadságjogok, felgyorsult az emancipáció, kiszélesedett a választójog, bővült a szociális jogok listája, továbbá megnőtt a társadalmi részvétel (*social engagement*).

A szigorítások eredményei, valamint társadalmi következményei tekintetében – elsősorban ideológiai, pártpolitikai vonalak mentén – a kezdetektől fogva igen eltérő vélemények láttak napvilágot. Bostonban az alkoholfogyasztáshoz kapcsolódó letartóztatások éves átlagos száma a prohibíció előtti hét évben 59,308 volt, míg a prohibíciót követő két évben ez az átlagszám hozzávetőlegesen 55%-kal, 26,393-ra csökkent. Massachusetts államban ezen letartóztatások száma 108,123-ról szintén 55%-kal 48,372-re csökkent.⁴⁹ Mindemellett megállapítható, hogy az egy főre eső éves alkoholfogyasztás, illetve az egy főre eső jövedelem alkoholra költött százalékos aránya a prohibíció hatálybalépését megelőzően fokozatosan csökkenő tendenciát mutatott, míg azt követően

⁴⁶ Wesley A. STURGES: National Prohibition and International Law. *Yale Law Journal*, vol. 32., no. 3. (1923) 264.

⁴⁷ A ‘bone-dry’ azaz csontszáraz törvények azokat a jogszabályokat jelölték, amelyek a Volstead-törvényben foglaltakhoz képest is szigorúbb szabályokat szabtak akár tagállami, akár megyei, akár települési szinteken.

⁴⁸ *Compilation of Laws, Digest of State, Federal and Canadian Laws*. 12th Edition, Washington D.C., Standard Remedies Publishing CO., 1931. 397.

⁴⁹ George S. HOBART: The Volstead Act. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1923/109. 87.

mind a fogyasztás, mind pedig az alkoholra költött jövedelem százalékos aránya megnövekedett.⁵⁰

Közismert tény, hogy a tilalmat követő években jelentősen megerősödött, majd országos szintre emelkedett a szervezett bűnözés. A popkultúra rövid időn belül felkapta a „gengszter” életmódot, amely később számtalan film témájául szolgált alapul. Ezzel párhuzamosan jelentősen romlott a közerkölcs, lazultak az erkölcsi normák, felvirágozott a szeszcsempészet, a zugivászat, elterjedtek az illegális kocsmák (ún. *speakeasy*), illetve a koktélfogyasztás.⁵¹ Az alacsonyan meghúzott alkoholfok miatt Amerika végérvényesen sörivő nemzetté vált. Az ‘őrült’ vagy ‘dübörgő’ húszas években (*Roaring Twenties*) újult erőre kapott a feminizmus, hódított a mozi, a ragtime, a jazz és a charleston. Még a NASCAR autóverseny⁵² eredete is erre az időszakra vezethető vissza, mivel a *moonshine*-t⁵³ csempésző úgynevezett *bootlegger*-eknek⁵⁴ egyre könnyebb és gyorsabb autókra volt szükségük a hatóságok kicselezése érdekében.

Amellett, hogy a prohibíció, mint az emberiség egyik legnagyobb kísérletének⁵⁵ sikerességét tekintve még a mai napig sincs konszenzus, illetve társadalmi közmegegyezés, az bizonyos, hogy a XVIII. kiegészítés mélyreható jogi, társadalmi és kulturális következményekkel járt nemcsak az Egyesült Államok, de közvetve az egész nyugati világ számára is. A kusza és követhetetlen szabályok, továbbá az ebből fakadó visszasságok miatt a prohibíció előrehaladtával az elégedetlenek tábora is fokozatosan növekedett. Az eredetileg kitűzött eredmények elmaradása, a kieső bevételek, a jogon kívüliség, a bűnbandák elharapódzó háborúja, valamint az emberi jogokra és szabadságokra épülő amerikai kultúrától idegen, túlzott állami korlátozás időről-időre felvetette a reform, de elsősorban a tilalom feloldásának igényét. A nagy gazdasági világválság mindeközben véget vetett az őrült éveknek, egyben jelentős mértékben átrendezte a politikai viszonyokat is. Mindezek következtében a prohibíció jövőjének kérdését sem lehetett hosszabb távon rendezetlenül hagyni.

⁵⁰ Mark THORNTON: *The Economics of Prohibition*. Salt Lake City, University of Utah Press, 1991.; NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH: Alcohol Consumption During Prohibition. [NBER Working Papers Series] *Working Paper* No. 3675. <https://www.nber.org/papers/w3675>

⁵¹ A színes bekevert italokat a revizorok nehezebben tudták beazonosítani. Ekkorra datálható olyan közismert koktéloknak a megjelenése, mint az Old Fashioned, a Bee’s Knees, a Hanky Panky, vagy a Mimosa.

⁵² National Association for Stock Car Auto Racing, azaz Széria Autók Versenyének Nemzeti Szövetsége, amely hivatalosan 1948. február 21-én kezdte meg működését.

⁵³ Köznapi elnevezése az illegálisan lepárolt szesz italoknak.

⁵⁴ A kifejezés eredete arra vezethető vissza, hogy a csempészek gyakran csizmájukba vagy kiszélesített nadrágjukba rejtve csempészték tilalmazott árukat.

⁵⁵ Hoover, későbbi elnök elhíresült mondata szerint a prohibíció egy nagyszabású szociális és gazdasági kísérlet volt, amely bár nemes indítatású volt, azonban túllőtt eredeti céljain („Our country has deliberately undertaken a great social and economic experiment, noble in motive and far-reaching in purpose.”). https://hoover.archives.gov/sites/default/files/research/ebooks/blv2_full.pdf